

YOLSUZLUK VE KAPİTALİZM

Aydınlık Gazetesi, 17 Ekim 2017

Yıldırım Koç

İnsan çok karmaşık bir varlık; içinde iyiyi de kötüyü de, dürüstlüğü de ahlaksızlığı da, cesareti de korkaklığı da birlikte barındırıyor. Bunların hangisinin ağır basacağı ve hakim olacağı birçok farklı etmene bağlı. Bu konu benim uzmanlık alanım değil; ancak sendikalarda yolsuzluk, usulsüzlük ve görevi kötüye kullanma bağlamında bazı gözlemlerimi aktarabilirim.

Türkiye’de günümüzde ne yazık ki yakalanmadan yolsuzluk yapma imkanına sahip olup da yolsuzluk yapmayacak insan sayısı çok fazla değil. Bal tutanın parmağını yalaması eskiden beri normal karşılanırdı. Günümüzde, bal tutanın (yakalanmayacağından emin olması durumunda) tuttuğu balı tümüyle götürmesi bile tepki çekmiyor.

KAPİTALİZM DEĞERLERİMİZİ YOK EDİYOR

Kapitalizm eski değerleri yok etmeden önce, bir kişi hakkında “o hırsızdır, zimmetine para geçirmiştir” gibi söylentiler bile o kişinin toplumdan tecrit edilmesine, mahallesinden ve hatta şehirden taşınmasına yol açardı.

Kapitalizm geliştikçe, sade hayatların yerini gösterişçi tüketim aldıkça, insanlar tükettiklerine bakılarak adamdan sayılmaya başlanınca, “becerikli hırsızlık” takdir görür oldu. Elinde imkan olmasına karşın hırsızlık, yolsuzluk, usulsüzlük yapmayanlara “enayi” gözüyle bakılmaya başlandı.

Burada temel ölçüt, hırsızlık yapıp yapmama değil, hırsızlık yaptıktan sonra yakalanıp yakalanmamak oldu. Hırsızlık/yolsuzluk yapmayana da, yapıp yakalana da “enayi” dendi.

Kapitalizm tarihin çöplüğüne atılmadan değerler sistemindeki bu çöküşü geriye çevirmek olanaklı değildir. Geçmişin değerler sistemi, yıllardır aynı köyde ve mahallede oturan, hayatta kalabilmek için birbirine muhtaç olan, küçükten beri mahallede birlikte oynayarak ve birbirine yardım ederek kardeşleşen, yardımlaşarak ve dayanışarak sorunları aşmaya çalışan, ev kapısını kilitleme ihtiyacının bile duyulmadığı küçük toplulukların ayakta kalmasını sağlıyordu. Kapitalizm bu toplumsal ilişkileri de, ona dayanan değerler sistemini de parçaladı.

ALLAH KORKUSU KAPİTALİZMİN ÖNÜNE GEÇEMİYOR

Belki Allah korkusu bazı sendikalardaki yolsuzlukları önleyebilir. Birçok kişi için somutta “Allah korkusu” esasında cehennemde sonsuza kadar yanma ve cennetteki huri, gilman ve kevser şarabından mahrum kalma korkusudur.

Benim gözlemlerim, Allah korkusunun bile insanların çoğunda kapitalizmin etkisini silemediği biçiminde. Korkuyor; ama kapitalizmin etkisiyle gözünü para öyle bürümüş ki, akıl almaz hırsızlıklara cesaret edebiliyor. Allah’a inandığını ve taptığını söylüyor, ancak esasında paraya tapıyor. Eline yakalanmadan yolsuzluk yapma imkanı geçmesine karşın, yalnızca “yarın Allah’ın karşısına çıktığımda bunun hesabını veremem” kaygısı ve korkusuyla elini harama sürmeyen insan sayısı, ne yazık ki, çok fazla değil. Kapitalizmin parası, inancın ve hatta cehennem korkusunun önüne geçiyor.

Açıkçası, sendikalarda yolsuzlukların, usulsüzlüklerin ve görevi kötüye kullanma uygulamalarının önlenmesinde Allah korkusunun fazla bir işe yarayabileceği inancında değilim. Kapitalizmin çürütme yeteneği, Allah korkusuna üstün geliyor. Yolsuzluğa bulaşmış sağlamcı ve “gerçekçi” sendikacılar, cennette vaadedilenlere, yeryüzündeki hurileri (ve belki de gilmanları) ve rakıyı tercih ediyorlar. Hele ar damarı bir kez çatladı mı, işin sonu gelmiyor.

Özellikle sendikalarda yolsuzluk ve usulsüzlüklerle mücadelede, temel görev, kendi paraları israf edilen üyelere düşüyor. Onlar da ancak işler kötüye gittiğinde bu denetimi ciddi biçimde uygulamaya başlıyorlar. Galiba işlerin kötüye gittiği bir döneme giriyoruz.